

tig kolkend over keien snelde en vervolgens bruisend een tweede val maakte! Stromen, bruisen, kabbelen, kolken, de woorden schieten te kort om de nuances die ik hoorde te beschrijven. Wat voor woord moet ik bijvoorbeeld gebruiken om het geluid te benoemen dat zich rond enkele grote keien voordeed, waar de stroom in tweeën werd gespleten om vervolgens weer te worden verenigd? Het lijkt op een doffe plons maar is het niet. Klokken, zo anders dan kolken, komt nog het meest in de buurt.

Uren bracht ik hier 's ochtends door, uren waarin ik ontdekte dat deze geluidswereld door een kleine, dierlijke beweging van het hoofd zozeer kon verschuiven of kantelen dat zij een heel andere kleur en dimensie kreeg. Onze positie ten opzichte van het object bepaalt onze perceptie ervan, leerde de fenomenoloog Merleau-Ponty ons en vulde daarmee Heidegger en Husserl aan, maar dat de miniemste hoofd- of oorbeweging al zo'n verandering teweeg kan brengen ervoer ik daar aan de rivier voor het eerst. Zo, als een vos die zijn oren richt, manipuleerde ik door mijn hoofd te draaien de geluiden. Intussen daalden de vogels langzaam af, met het licht en de warmte.

Eens lag ik zo luisterend en schrok op door een krakend geluid,

dat zo luid klonk dat het leek alsof de aarde onder mij openscheurde. Het kwam van rechts, waar een donkere schaduw me het zicht van mijn rechteroog belemmerde. Het bleek een uitgedroogd elzenblad te zijn, dat uit de boom was gedwardeld en vlak naast mijn oor was geland, meegenomen door een zacht briesje, schurend als perkament over het ruwe touw van de hangmat. Mijn gehoorschors had dit zachte kraken uitvergroot als een megafoon. Was mijn gehoor wel minder geworden, zoals de kinderen me haast dagelijks inwreven? Eens te meer bleek het gehoor dynamisch. Ik stak het blad voorzichtig bij me. Een relikwie dat me herinnerde aan de wonderbaarheid van geluid.

Wat vertelden de geluiden mij, de vogels, het water, de wind in de bomen, deze voortdurend veranderende natuursymfonie? Het was alsof ik was ingebed in een zich eindeloos uitstrekkend, goedaardig, resonerend web. Geluid, dat ooit als een muur tussen mij en de wereld was gaan staan, leek me nu met de wereld te willen verbinden. Soms werd ik overspoeld door een gevoel van extase, dat zich leek te manifesteren in een korte trilling in de onderarmen, alsof ze met de wereld resoneerden, zoals de schaaftenrijdertjes achter mij met hun

Huba de Graaff

Stadsgeluiden

- door de vuurwerkmist rijdt een auto over natte rode vuurwerkprut
- losse naknallende rotjes, wegrennende jochies
- een gierende V-snaar van een oude startende auto
- kerstboom wordt op straat geflikkerd
- elektronisch rolluik gaat piepend dicht
- kerkklokken tegelijk en door elkaar (op zondagochtend)
- gierende wind rond hoogbouw
- rochelende bejaarde, fluim spat op straat
- een auto rijdt over een potje met saus
- schaatsgeluiden, ijzer op ijs
- piepschuim knakken bij de vuilcontainer
- rammelende sleutelbos
- het geluid van in het elkaar pletten van vuilniszakken in de vuilniswagen
- stationsomroeper in de verte
- vliegtuig vliegt laag over, gaat mis?, maakt een soort gierende herstart
- toeristenbusspiegel (nieuw, wit kunststof) wordt door tram eraf gereden. krak.
- het heeft gesneeuwd! alles is stil
- een eindeloos rondcirkelende helikopter boven stadsdeel
- winkelwagen met drie kapotte wielen – inclusief duwende zwerver
- harde knal, onduidelijke herkomst, 's avonds laat
- de trambel
- politiesirene handmatig bediend: eerst langzaam, dan sneller bij nadering kruising
- grote krijsende eenzame monster-meeuw
- vlaggentouw slaat ritmisch tegen metalen vlaggenmast, door de wind
- lege drankflessen worden in de lege glasbak gegooid
- trein dendert in de verte, en fluit
- kraakraakraai, eenzaam op een braakliggend terrein
- te lang stationair draaiend dieselbusje
- auto botst tegen stoplichtpaal
- knappende pas bevroren plassen, als je er overheen loopt
- kassabliepjes-concert in de supermarkt
- piepende fietsremmen
- massaal krijsende hongerige meeuwen bij brug, ze worden gevoerd
- een schuiver, een smak, fiets onderuit
- het dichtslaan van autoportier van een dure auto (klinkt anders dan bij een goedkope)
- een canon van stoplichttikers
- ijzel, voorzichtig geschuifel, het is glad (vroeger hadden bejaarden bij ijzel van die metalen schrapertjes om hun voeten)
- ambulancesirene, hoger, lager: doppler op zijn best. Het is fascinerend hoe we onbewust dopplereffect waarnemen. De frequentie stijgt: het gevaar nadert, frequentie daalt weer: gevaar geweken. Het wordt pas schrikken wanneer de sirene op één toonhoogte blijft steken, dan staat ie namelijk stil voor de deur.
- dichtschuiven en dan dichtdrukken/slaan van zijportier bestelbusje
- een groep kraaien krast hoquetus-drieklanken naar elkaar
- stratenmakers op klompen, tegels die in het zand ploffen
- voetbalgejuich, het klinkt gedempt uit huizen want ramen zijn dicht
- een naderende demonstratie in de verte, politiefluiten, mensenmassa
- politiepaarden rustig stappend
- verse sneeuw, het kraakt onder iedere voetstap
- opschrikkende wegfladderende duiven
- brommer wil niet starten, wordt agressief aangetrapt

HUBA DE GRAAFF (1959) is componist en produceert eigen opera's, zoals 'De Apera', 'Pornopera' en 'The Naked Shit Songs'. Haar werk gaat op een ironische manier om met geluid en geluidstechnologie en is vaak een speelse reflectie op de bestaande muziekpraktijk. In lijn hiervan verzamelt ze al jarenlang stadsgeluiden die ze bij wijze van experiment niet heeft opgenomen, maar omschreven.

- gillende kinderen en krijsende meeuwen, als combi
- dooi, alles druipt en lekt
- neerploffende sneeuw glijdt van het dak af
- water drupt in zinken pijp
- loszittende stoeptegels (je fietst er overheen, en de fietsers achter je óók)
- het geknetter van tramleidingen
- scootalarm gaat af, want er rijdt een vrachtwagen langs
- vrachtwagen zet motor af. puf hijg steun.
- het rollen van biervaten
- emmer water wordt op straat geleeegd
- twée zingende tienermeisjes op één fiets
- gesis van hogedrukspuit
- rolluiken gaan resoluut dicht
- eerste maandag van de maand alarmsirene, begint met een mislukte aanzwengel
- klapperend dekzeil
- betonmolen met rammelend grind
- een soort zoekoe-lokroep door een remmende en optrekkende vuilniswagen, zangerig
- ho! roept de vuilnisman naar de wagen
- zaterdagochtendklus-geluiden (de amateurboor en -frees etc.), buurman en buurman
- duivengefladder van dichtbij
- zoemende BMW-motor van een motoragent
- hijgende jogger, op de plaats doorjoggend, voor het stoplicht
- timmeren, gewoon ouderwets, met een echo vanaf de overkant
- een drillende stoeptegelslamper
- afremmende trein (hoog en snepend)
- schrapende uitlaat over verkeersdrempel
- in de verte worden containers neergekwakt, met veel galm
- paraplu flapst om door rukwind
- haperende motor van een goedkope auto, met open motorkap
- het branden van dakbedekking
- klng (dit klinkt vrij zacht): verspringende tramwissel
- glazenwasser zet ladder klaar, niet bepaald zachtzinnig
- blèrende baby's. Soms kunnen ze elkaar aansteken, inspireren.
- de transistorradio vanaf de schildersteiger
- openspringend fietsslots. Dit klinkt best hard, als alles verder stil is.
- tramgerinkel en vervolgens optrekken van de tram, een omhoog en dan weer omlaag zoevend geluid, puffende tram, stopt
- een snorfiets. Truttig geluid.
- bejaarde schreeuwende dronken man, 's ochtends, met bier, voor de supermarkt
- rammelende flessen in krat, per fiets vervoerd
- brugketting slaat tegen het metalen brugframe, door de harde wind
- piepende wipkippen
- de schuurmachine
- auto rijdt over loszittende putdeksel
- eendengesnater (verkrachtingsscène)
- zandscheppen vanaf trottoir om gat weer dicht te gooien
- eerste voorjaarsvogel-concert, in de vroege avond
- voetballende jongens op plein, met veel gescheld, bal knalt tegen kooi, lange nagalm
- ver weg heien : je hoort alleen de hoge fluittoon die los komt van de 'kleng'
- krolse koerende duiven 's ochtends vroeg
- fiets wordt neergekwakt (parkeren)
- overal ontkiemen aggregaten, het wordt voorjaar
- voetballende jongen, alleen, tegen muurtje (geschuifel, baf)
- asfaltboren
- lassen aan trambaan
- amateurverhuizers takelen met z'n allen meubilair, met touw
- kat op weg naar dierenarts in mandje, mauwauwauw

voorpoten de trillingen in het water aftastten. Vooral was ik niet meer een handelend, denkend of prakiserend wezen. Ik luisterde alleen maar. Ik was alleen maar *homo acusticus*.

Twee maanden later luisterde ik opnieuw naar stromend water. Het kwam uit de kraan van de wc van de Amsterdamse Veemvloer, waar de laatste voorbereidende schermutse-lingen voor de opname van *VPRO Boeken* plaatsvonden. Ik plensde het in mijn gezicht en liet het stromen, hopend op een kalmerend effect, intussen bij mezelf mijn *go-to stories* herhalend. Ondanks alle geruststellende woorden school er iets verontrustends in het een kwartier lang moeten praten over iets waaraan ik jaren had gewerkt. Ik had de nacht grotendeels wakend doorgebracht, luisterend naar de morsesignalen in mijn hoofd, en voelde me gebroken. Vanaf de wc was het haast een rechte lijn naar de uitgang van De Veemvloer. Zou ik hem peren? Het zou misschien een schandaaltje veroorzaken, goed voor de verkoop. 'Debuterend auteur verdwijnt spoorloos vlak voor opname boekenprogramma. Hij

'Debuterend auteur verdwijnt spoorloos voor opname boekenprogramma'

hield te veel van stilte.'

Ik verliet de Veemvloer niet maar koerste richting zaal voor het gesprek met Carolina Lo Galbo De herinnering eraan is die van een kwartier dat lijkt te zijn samengeperst in een stip, van een brein dat zoekt, tast als een hand op een donkere zolder en zelf verbaasd is wat het aan het licht brengt, en van Carolina's blauw dat – toevallig of niet – precies de kleur was van de omslag van *De vorm van geluid*.

Mijn boek was in de wereld en daarmee ikzelf. De stilte had ik al verloren, maar bij de geluiden die bij me hoorden als mijn ademhaling, kwam iets anders: een extra ruis.

De week na de uitzending bereikten me de eerste persoonlijke berichten via mijn website en social media. Vaak waren het mooie en ontroerende dankwoorden, vaak ook heftige verhalen van mensen die om raad of advies vroegen. Wat moest ik met deze nieuwe rol? Ik had een verhaal verteld, maar ik was geen therapeut en het voelde iedere keer weer verkeerd als ik ook maar een hint van advies gaf aan iemand die ik nooit had gezien

of gesproken. Tegelijkertijd beseft ik dat dit een boek was dat ik misschien zelf had willen lezen toen de tinnitus me in zijn greep had. Ik raakte in een spagaat. Tot 's avonds laat zat ik uiterst behoedzaam mails op te stellen. Intussen nam de tinnitus toe.

Op mijn schrijfdagen fietste ik naar mijn schrijfhok in de boerderij om de weinige uren die me restten te schrijven aan dit essay. Maar ik was de woorden kwijt. Er stond iets tussen ons. Ik had de ruis meegenomen naar de plek waar ik altijd het jaar 1990 creëerde door helemaal offline te zijn en waar in lange lege uren alleen de tekst en ik tegenover elkaar stonden. Nu was het alsof er een web van handen van alle kanten naar mij graaide. Dat web zoemde elektrisch in mijn hoofd en de woorden hielden zich verscholen. Ik miste mijn deadline. Hoe kon ik de woorden weer vinden?

Schrijven is voor een groot deel *luisteren*. Luisteren naar stemmen en ideeën die van binnen komen. Zij vormen het materiaal waaraan zolang wordt geschaafd en dat zolang wordt ingedikt, als het ware wordt gemarineerd, tot er iets staat dat onontkoombaar, levend en aan-

GREGOR VERWIJMEREN (1967) studeerde in Utrecht Algemene Letteren en aan het conservatorium. Hij debuteerde in 2010 in *De Gids*. Afgelopen najaar verscheen zijn debuutroman *De vorm van geluid* bij Van Oorschot. Het essay in dit nummer kan worden gelezen als een nawoord bij deze roman. Momenteel werkt Gregor aan zijn tweede roman.

de wind die zachtjes bokste tegen het smalle veluxraam, het spoor naar het zuiden en de ruis van de A12 als dat raam openstond, de incidentele stemmen van het boerechtpaar onder mij in de deel, als de vrouw haar echtgenoot vertelde dat de lunch op hem wachtte en zij me er zo aan herinnerde dat ik zelf moest eten – al die geluiden die voorheen op subliminaal niveau mijn ‘determined stupor’ verdiepten, drongen zich nu aan mij op. Net als mijn tinnitus. Ik miste een tweede deadline.

In de kerstvakantie bezochten we het Science Museum NEMO: een *sonic attack* van honderden joelende kinderen op de laatste dag van hun vakantie. Ik had mijn oordoppen vergeten en vluchtte naar het terras op het dak om me van het lawaai te bevrijden. De gelijkmatige buzz van de stad was op

Het geschoffel van de tuinman in de tuin van de buurvrouw

een vreemde manier rustgevend, ondanks de sirenes van de ambulances die onder mij de IJ-tunnel in doken.

Geen wetenschapsmuseum zonder geluidsobjecten. Op de eerste verdieping stond een op een orgel lijkende rij met buizen van aflopende dikte, die ieder een partje uit het meerlaagse lawaai liet horen: de akoestische tegenhanger van het prisma dat het licht breekt. Op dezelfde verdieping bleef mijn jongste dochter staan bij een van de twee *fluisterschotels* die over de hele breedte van de ruimte tegenover elkaar stonden opgesteld. Eronder stond de tekst:

Kun je elkaar op grote afstand horen? Als je in de ring fluistert, maak je geluidsgolven. Normaal gesproken waaieren geluidsgolven uit, maar door zijn holle vorm weerkaatst de schotel de golven als één bundel naar de schotel aan de andere kant. Deze schotel vangt de bundel weer op en weerkaatst de geluidsgolven naar de ring in het midden. Houd je oor in de ring, dan kun je de gefluisterde boodschap heel goed horen.

Het zou niet werken in deze herrie, wist ik, maar de jongste zat al op het krukje voor de schotel en dirigeerde me naar de andere. Ik stak de ruimte over, wachtte tot een omvangrijke, kwetterende Italiaanse familie was gepasseerd, ging voor de schotel zitten en legde mijn oor tegen de ring. Wat ik hoorde was verbijsterend.

‘Kun je me horen, papa?’ Zachtjes maar glashelder klonk door het

lawaai van NEMO de stem van mijn dochter. Het was alsof die stem de kakofonie om ons heen tenietdeed, zoals een tegengeluid een ander geluid tenietdoet. Ze herhaalde haar vraag, maar ik luisterde alleen maar verbluft naar die stem die de afstand tussen ons overbrugde als een postduif vijandig gebied in oorlogstijd. Geluid leek opeens bezielde, een onzichtbare maar uiterst doelmatige intelligentie. Ik was ontroerd en gefascineerd tegelijk.

Om het gesprek te rekken stelde ik wedervragen, maar het duurde niet lang voor ze verlegen zei: ‘Ik weet niets meer te zeggen’ – en weg was ze om te zien waar haar zus uithing. Een Italiaans jongetje ging op haar kruk zitten. Ik maakte plaats voor zijn moeder, die het fluisteren voorbij was en op luide stem in de ring begon te tetteren.

Terwijl ik opstond zag ik in een

flits de prachtige metafoor. NEMO was de wereld, de chaos, het rumoer, de schotels waren het oor, dat als je het maar wist te richten je ongestoord door de ruis liet luisteren. Ik voelde voor het eerst weer dezelfde opwindende als tijdens mijn zomerse luistersessies aan het beekje. Het lawaai drukte opeens uit het meerlaagse lawaai liet horen: de akoestische tegenhanger van het prisma dat het licht breekt. Op dezelfde verdieping bleef mijn jongste dochter staan bij een van de twee *fluisterschotels* die over de hele breedte van de ruimte tegenover elkaar stonden opgesteld. Eronder stond de tekst:

Na die ervaring in NEMO ging ik doen wat ik deed aan de Franse beek en in de periode dat de tinnitus me in zijn greep had: luisteren. Dagelijks een half uur tot een uur waren omgevingsgeluiden het enige waar ik mijn aandacht op richtte, tastten mijn oren als in een 3D-scanner mijn omgeving af. Zo luisterde ik naar: de wind en de regen tegen het raam en op de dakpannen; studiegeluiden van de oudste twee in de kamer naast mij (het slijpen van een potlood, het open slaan van een woordenboek); het geschoffel van de tuinman in de tuin van de buurvrouw; het zachtjes zoemen van de *Grönö*-lamp op het nachtkastje; buurtkinderen, au-

104. ‘fluitconcert’ van langzaam remmende trein. Alle toonhoogten achter elkaar, door elkaar, klaagzang
105. strompelen met revalidatiekrukken (licht rammelend)
106. intercom van de brandweer: keihard piedoeweliep en vervormde mannenstem, midden op straat
107. lichte voorjaarsregen
108. ronkend reclamevliegtuigje op feestdag
109. bootje in de gracht met stinkende pruttelmotor
110. stoep vegen
111. tegels kloppen met rubberen hamer
112. lallende meute
113. stenen zagen
114. beltonen tegelijk: polyfonie
115. elektrische scooters naderen geluidloos van achteren, dan: pèèp
116. spontane woede-uitbarsting in het verkeer, getoeter
117. auto starten en wegscheuren, in het holst van de nacht
118. krakende petfles, iemand fietst eroverheen
119. de echo van heien afkomstig van de andere kant van de stad
120. Koningsnacht met veel goedkope geluidsinstallaties op straat
121. blaffende honden-concert
122. pizzabrommer met doorgaande beat
123. landmeters schreeuwen nummers door (tegenwoordig bellen ze elkaar discreet)
124. gigantische Harley, oorverdovend gebrul
125. geschraap van plantsoendienst: onkruid wieden tussen de tegels
126. zingende bovenleidingen van de tram doordat ze tegen elkaar aan zwiepen, lange nagalmtijd
127. om 23:00 uur de goederentrein, op weg naar de afvalverwerking
128. knetterende laswerkzaamheden
129. ramen gaan open, stofzuigergeluiden (eerste echte voorjaarsdag)
130. zoevende auto, sportmodel, open dak met r&cb
131. zandstralen, gevelreiniging
132. jengelen ijscowagentje (‘Popeye the sailorman’)
133. ouderwetse grasmaaier
134. merel is gek geworden. Ontdekking van nieuwe sounds, vanaf dakgoothoekpunt
135. jonge eendjes, waar is moeder. Blub, eendje wordt naar beneden getrokken.
136. zagen, planken, hout
137. sloopwerkzaamheden: een neerstortende muur
138. een overvol terras
139. skeelers over asfalt – Friday Night Skate: rolschaatsers door de stad
140. een gevel vol met steigermateriaal, vijf verdiepingen hoog, gevuld met (mee)zingende bouwvakkers verspreid over het hele pand
141. merels en Oostblokkers(?) ritselend in het struikgewas, in de bosjes in het park
142. het riante klapwieken van een reiger
143. een auto-stofzuig-voor-de-deur-zaterdagritueel
144. geschraap met een plamuurmes over betonnen buitenmuurtje om de verfresten te verwijderen, in combinatie met bouwvakkers-middle-of-the-roadmuziek vanuit het bijbehorende bestelautootje
145. kattengejank ’s nachts, met een emmer water erachteraan, of althans: dat hoop je
146. agressief bellende bejaarde rechtnekt-fietsers
147. door de wind ritselende bloesemblaadjes over straat
148. geldgerinkel
149. zeurende kinderen om een ijsje (alle kinderen klinken jengelen hetzelfde. Net als vogels imiteren ze elkaars jengel)
150. keiharde housemuziek in de verte ’s nachts, de bas van een megaparty
151. in het park : door de weer-en-wind-luidsprekers klinkt onduidelijk vervormde muziek
152. Een mobieltje? Nec, een vogel imiteert ringtoon. (En omgekeerd: het mobieltje denkt dat die vogel een andere telefoon is.)
153. kuteksters, altijd ruzie
154. een schreeuwende gek ’s nachts
155. die een winkelruit aan diggelen slaat

156. de omroepwagen van het gemeentewaterleidingbedrijf zet de installatie voluit, en de man roept: ‘attensie attentie! t: eh wa erlei dng nie brui tuis ie e na...’ en dat steeds herhalend
157. bierfietsende toeristen
158. de eerste échte zomeravond: helder en hard, en het gedruis gaat de hele nacht door
159. oude baggerboot pruttelt in de gracht, modderfietsen worden op het dek gekwakt
160. opeens: mannenstemmen vanaf het dak
161. een buurtfeest met een liveband op straat
162. fietsbel, flitst voorbij: ook doppler
163. fluitende (fiecwiep!) bouwvakkers, ook met commentaar (hé schatje)
164. heien, op twee plaatsen tegelijk, twee tegen drie (taa-takke-taa)
165. muziekschoolraam staat open: piano, trompet, viool op enkel de losse snaren
166. vrachtwagen scheurt achteruitrijdend autospiegel mee van geparkeerde auto, gegil
167. onder de majestueuze museumdoorgang komt een verse buslading krijsende kinderen aangerend, waanzinnig geluidseffect
168. een paardenkoets voor de toeristen
169. terrasstoeltjes worden neergekwakt, de horecadag begint vroeg
170. harde deurbellen, en ook de stem uit de intercom is op straat te horen
171. vallende bejaarde
172. voetbalwedstrijd, de hele stad houdt adem in
173. en dan het doelpunt. inclusief toeterende treinen
174. pinautomaatpiepjes, uit de muur op straat
175. zingende gibbons met tegelijkertijd een autoalarm (voor wie in de buurt van de dierentuin woont)
176. een lange hoge piep – is het die ronddraaiende hijskraan? soms stopt de piep even
177. het in elkaar smijten van marktkramen, opruimen van de markt, gooien met planken
178. omhoogborrelend riool
179. cruiseschip vertrekt: driemaal de lage hoorn
180. zingende operazanger op fiets, ’s nachts
181. plons! vis terug in ’t water, in het park
182. aanzoevende reiger. Ha! vis!
183. een declamerende dakloze
184. zomerstortbui, kolkende rivieren door de straten
185. klassieke pianomuziek klinkt vanuit geopend raam
186. ruisend riool onder putdeksel
187. rennende jeugd
188. een eenzame parktrommelaar (conga of bongo)
189. kwetterende mussen in de heg
190. bordengerammel, afvassen met open keukenraam
191. zingende marktkooplui
192. zomerse regendruppels op bladeren, dikke druppels en plassen met luchtbellen
193. grofvuil, meubels etc. worden ’s avonds op straat geflikkerd
194. ’s ochtends om half 5 komen de grofvuilinspectiediensten, het vuilnis wordt niet zachtzinnig uitgeplozen en meegenomen met bakfietsen
195. zomeronweer: zwaar gedonder en daarna hoosbui
196. hittegolf, de hele nacht teringherrie
197. knetterende burenruzie
198. de rinkelende (of alarm-piepende) opengaande brug
199. neerstuiterende plastic emmer
200. lederen herenschoenen aangenaam klassiek, voetstappen op trottoir
201. en natuurlijk het tikken van damesnaaldhakken
202. zomeravond-vleermuizen, en hoog piepende zwaluwen
203. brommers-surroundsound
204. iemand met een stuiterende basketbal
205. waterbassin wordt van marktkraam-dakzeil gehoost
206. tram rijdt door de roodwitte tram-flapjes
207. mega-plassen waar auto’s doorheen scheuren
208. motorclub komt massaal aanrijden
209. klaarkomende vrouwen, sex, open slaapkamerramen
210. boenkboenkboenk-auto, uw rijdende concertzaal
212. overtuigende politiefluit, van de verkeerspolitie-in-opleiding, midden op een kruising

to’s, veel vogels en een enkel vliegtuig. De geluiden werkten als een stemvork: het was of dingen vloeibaar werden en in harmonie kwamen. Opeens leek het niet meer erg om tien dagen te wachten met het beantwoorden van een mail. Ik ging steeds meer uitkijken naar mijn akoestische snack. Eens volgde ik al luisterend naar het douchen van een van de kinderen een spinnetje dat aan het plafond probeerde een web te spinnen, een project dat opeens van wereldbelang leek. Het was alsof er een gat werd overbrugd naar voorbijgangers, toen het vage grensgebied tussen verveling en tussentijd ons dagelijks ritme mede bepaalde, het goedaardige limbo waarin vaak de beste ideeën komen. Toen de douche staakte voelde ik me verfrist als na een powernap – en de wereld voelde nieuw.

Luisteren herstelt. Luisteren zet dingen op hun plek en verbindt ons met de wereld om ons heen. Maar we lijken deze vorm van luisteren te zijn verlerd. Anno 2019 spreken we vooral in negatieve termen over geluid, we willen er vooral *weg van*. Geen groter symbool van het ongenoege van de welkenkende westerse burger dan het kabaal waaraan hij dagelijks wordt blootgesteld, geen groter symbool van de panacee tegen de overload aan prikkels dan stilte. Wie zichzelf traint in het luisteren

